

Hubert van Ravesteyn, *Stilleven*, ca. 1670, olieverf op doek, 52,2 x 44,6 cm: voor en na restauratie - MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, GENT

DE GOUDEN EEUW HERBEKEKEN

Een curieuze collectie Hollandse meesters
in het MSK Gent

Dit najaar kleurt Gent oranje, met tal van evenementen die herdenken dat in 1815 het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden werd opgericht. Het Museum voor Schone Kunsten geeft een nieuwe presentatie aan de collectie Noord-Nederlandse schilderkunst uit de zeventiende eeuw: de Gouden Eeuw herbekeken.

LEVENDIGE OPSTELLING Het Museum voor Schone Kunsten in Gent werkt aan de volledige herinrichting van de permanente collectie. De Noord-Nederlandse schilderkunst uit de zeventiende eeuw is het eerst aan de beurt. Het is een kleine maar kwaliteitsvolle verzameling, met ook werk van kunstenaars waarvan slechts enkele schilderijen gekend zijn en met unieke voorstellingen van bepaalde plaatsen of onderwerpen. Aan de nieuwe presentatie ging een uitgebreid kunsthistorisch onderzoek vooraf. Dat leverde nieuwe bevindingen op en soms verrassingen. Zo kwam tijdens de recente restauratie van een stilleven van de Dordrechter Hubert van Ravesteyn (1638-1691?) een tabakzakje tevoorschijn, dat ooit overschilderd werd. In de Gouden Eeuw werden, tegelijk met

'Ontbijtjes' en 'Banketjes, ook 'Toebakjes' geschilderd, tafelen met rookgerei. Van dit schilderij van Van Ravensteyn zijn er zeven sterk verwante exemplaren bekend. Op vijf ervan komt een tabakzakje voor, nu ook op dat in de MSK-verzameling. Nieuw is eveneens dat het museum de schilderijen in een context toont. Er zijn objecten te zien die op de werken voorkomen. Dat zorgt voor een levendige opstelling.

De kern van de Gentse collectie oude kunst is afkomstig uit kerken en kloosters die onder het Oostenrijkse bewind zijn leeggehaald. De vroegste Noord-Nederlandse schilderijen uit de verzameling hingen allicht in de abtswoning van de Sint-Pietersabdij. Nadien is de collectie onder impuls van De Vrienden van het Museum aanzienlijk uitgebreid, ook met Noord-Nederlandse meesters, waaronder twee literatuurstukken van Adriaen van de Venne (1589-1662), een dierstuk van Nicolaes Pietersz. Berchem (1620/22-1683), een interieur van Emmanuel de Witte (1616/18-1691/92), de dorpskermis van Jan Miense Molenaer (1610/11-1668), een

Pieter Fransz. De Gebber, *Maria tenhemelopneming*, 1648, olieverf op doek, 214 x 174,5 cm
MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, GENT

herbergtafereel van Egbert I van Heemskerk (1634-1704), stillevens van Jacob Gillig (ca. 1636-1701), Abraham van Beijeren (1620/21-1690) en Cornelis de Heem (1631-1695) en portretten van Nicolaes Maes (1634-1693) en Jan van Bray (1626/27-1697).

In 1913 schonk Fernand Scribe zijn rijke privéverzameling aan het museum. Zo werd de Noord-Nederlandse schilderkunst aangevuld met de *Uitdeling aan de armen* van Joost Cornelisz. Droochsloot (?-1666), stillevens van Jan Baptist Weenix (1621-1663) en Willem Claesz. Heda (1594-1680), een vanitas van Hendrick Andriessen (1607-1655), portretten van Govert Flinck (1615-1660), Bartholomeus van der Helst (1613-1670) en Hendrik Gerritsz. Pot (1580/81-1657). In 1898 kocht het museum met de steun van de Belgische Staat twee landschappen van Roelant Savery (1576-1639). Deze korte doorloop van de collectie toont aan dat het MSK een staalkaart biedt van alle genres die kenmerkend zijn voor de schilderkunst in de Hollandse Gouden Eeuw.

ALLE GENRES VAN EEN BURGERLIJKE KUNST De eerste helft van de zeventiende eeuw betekende voor Nederland een ongebreidelde expansie. Het was uitgegroeid tot een economisch centrum van de wereldhandel. In geen enkel ander land werden in de zeventiende eeuw zoveel schilderijen gemaakt als in Nederland tijdens de Gouden Eeuw. Er ontstond een bloeiende kunsthandel. De Hollandse kunst kreeg een burgerlijk karakter. Door de afwezigheid van een monarchie, het beeldenverbod van de calvinisten en een onbeduidende adel, verloor de kunstenaar zijn traditionele opdrachtgevers. Hij moest zich rechtstreeks richten tot de consument, de nieuwe middenklasse van succesrijke handelaars. Geschilderd op kleine doeken of paneeltjes verschenen er onderwerpen die niet voorkwamen in kerken of paleizen. Geïnspireerd op Vlaamse voorbeelden ontstonden autonome genres zoals landschappen, portretten, historiestukken en stillevens. Ze hebben allemaal een plaats in de nieuwe opstelling in het MSK.

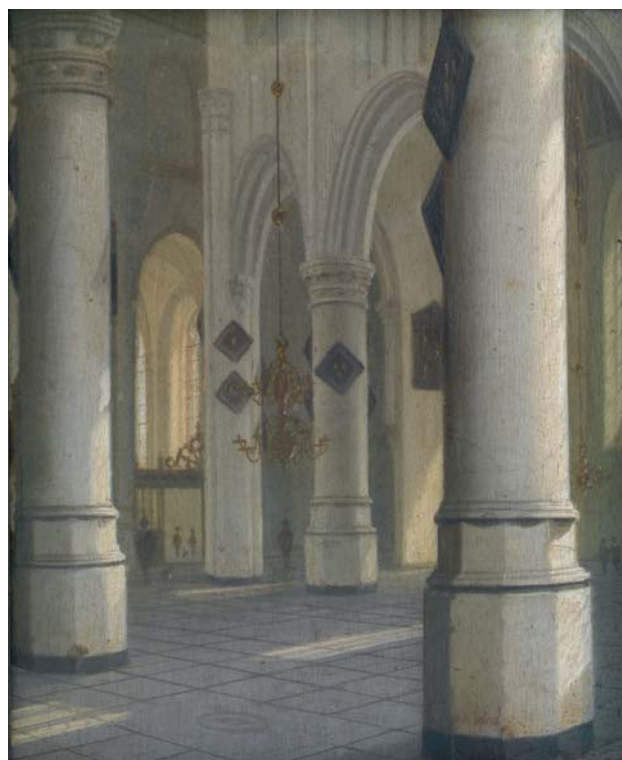
Het museum toont ook interessante architectuurstukken, die een bloeiperiode kenden in het zeventiende-eeuwse Holland. Twee schilderijen van Hendrik Cornelisz. van Vliet (1611-1675) geven een mooi beeld van hoe de calvinisten de katholieke kerken zuiverden door ze wit te kalken en te ontdoen van beelden. Het MSK bezit eveneens een religieus schilderij van een Nederlandse meester: de *Maria tenhemelopneming* van Pieter Fransz. de Grebber (ca. 1600-1652/53).

[boven] Jan van Goyen, *Rivierlandschap met burcht*, 1648, olieverf op paneel, 53 x 61,6 cm

[midden] Hendrik Cornelisz. Van Vliet, *Kerkinterieur*, ca. 1655, olieverf op paneel, 23,3 x 19,1 cm

[onder] Melchior d'Hondecoeter, *Watervogels*, ca. 1635, olieverf op doek, 135,8 x 152,1 cm

MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, GENT

Frans Hals, *Damesportret*, 1640, olieverf op doek, 85,2 x 68,1 cm
MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, GENT

De familie De Grebber was rooms-katholiek en allicht kreeg Pieter opdrachten voor altaarstukken in katholieke schuilkerken.

En dan is er nog het dierstuk. Als zelfstandig genre ontstond het pas in de tweede helft van de zeventiende eeuw. Dierstukken werden geïntroduceerd door Vlaamse schilders. Het MSK toont onder meer de *Haan en hennen* van Aelbert Cuyp (1620-1691) en een doek van Melchior d'Hondecoeter (1636-1695), de specialist in het afbeelden van exotische vogels uit alle werelddelen.

Een blikvanger bij de portretten is het damesportret dat Frans Hals (1582/83-1666) in 1640 schilderde. Frans Hals, die van Antwerpen naar Haarlem emigreerde, was één van de belangrijkste schilders van zijn tijd. Hij geniet faam door zijn vrije en snelle manier van schilderen, die hij vooral gebruikte voor werken die niet in opdracht gemaakt zijn. Het damesportret in de MSK-collectie is tegelijk sober en indrukwekkend. Het is een mooi voorbeeld van Hals' rijpe stijl waarin hij met een vluchtige en soepele, maar trefzekere penseelvoering het model op een levendige en waarachtige manier observeert, doorziet en begrijpt.

–

MARK VANVAECK

INFO Tentoonstelling *Nieuwe presentatie van de verzameling Noord-Nederlandse schilderkunst* – Museum voor Schone Kunsten Open: dinsdag t.e.m. zondag van 10 tot 18 uur – Gesloten: maandag – Fernand Scribbedreef 1, Citadelpark, 9000 Gent, T 09 240 07 00, www.mskgent.be

Aelbert Cuyp, *Haan en hennen*, ca. 1650, olieverf op paneel, 48 x 45,1 cm
MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, GENT

EXTRA OKV THEMANUMMER

OKV-abonnees betalen € 9,00 (inclusief verzendingskosten) per exemplaar, niet-abonnees betalen € 11,00 (inclusief verzendingskosten) per exemplaar. OKV-abonnees die buiten België wonen maar in Europa betalen € 15,00, niet-abonnees die buiten België wonen maar in Europa betalen € 17,00. Storting op rekening. BE67448000736187 met de vermelding 'MSK'. Maak gebruik van het overschrijvingsformulier bij dit nummer.

OKV CLUB organiseert voor de abonnees op zaterdag 14 november 2015 een dag 'Gent kleurt Oranje'. In de voormiddag bezoeken we de tentoonstelling *De Gouden Eeuw revisited* in het MSK, 's middags is er mogelijkheid voor een lunch in het MSK-restaurant en in de namiddag staat een bezoek aan de tentoonstelling *Het verloren koninkrijk* in het STAM op het programma.

De deelnameprijs bedraagt 12,00 euro voor de tentoonstelling in het MSK, 32,50 euro voor de lunch en 12,00 euro voor de tentoonstelling in het STAM. Een inschrijving is definitief na betaling op rekening IBAN BE67 4480 0073 6187, met vermelding van voor welke programma-onderdelen wordt ingeschreven: 'MSK', 'Lunch' en/of 'STAM'. Meer info: www.tento.be.